

Retningslinjer for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU

Type dokument	Retningslinje
Dokumentforvalter	Prorektor for nyskaping
Dokumenteier	Rektor
Gyldig fra (ev periode)	1. januar 2021
Referanse styrende dokumenter	Politikk for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU
Arkivreferanse	2019/37923

1. Formål med dokumentet

Dette dokumentet gir mer utførlige retningslinjer for hvordan prinsippene som er fastlagt i «Politikk for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU» skal etterfølges i praksis. De praktiske retningslinjene kan enklere revideres og oppdateres etter hvert som omstendighetene krever det.

2. Gjelder for

Dette dokumentet gjelder for alle ansatte (alle stillinger, også II-stillinger), selvstendige oppdragstakere, studenter, gjesteforskere og gjestestudenter ved NTNU.

3. Om læringsressurser

For alle som er ansatt ved NTNU, gjelder hovedregelen om at NTNU eier alle Resultater, IP, Data og Fysisk materiale som er generert av de ansatte i forbindelse med sin stilling ved universitetet.

NTNU ønsker å legge til rette for økt deling og gjenbruk av læringsressurser innenfor NTNUs kjerneoppgaver (inklusive etter- og videreutdanning). Dette for å sikre at utdanningstilbudet ikke blir skadelidende når ansatte slutter eller når nye studieprogram inklusive etter- og videreutdanning skal utvikles. Ved en overføring av eiendomsretten til NTNU skal den ansattes ideelle rettigheter ivaretas. Dette gjelder hvis læringsressursene defineres som et åndsverk. Se også Politikk for Åpen vitenskap med tilhørende retningslinjer.

4. Eierskap til resultater skapt av arbeidstaker med to eller flere arbeidsgivere

Arbeidstakeroppfinnelsesloven og arbeidsavtalene med de ansatte ved NTNU tilsier at rettigheter til resultater som skapes som del av tilsettingsforholdet skal overdras til arbeidsgiver. I tilfeller der en tilsatt ved NTNU har andre arbeidsgivere, skal det skilles mellom forholdet utad (overfor

tredjeparter), forholdet mellom arbeidsgiverne (institusjonene) og forholdet mellom rettighetshaverne (ansatte og institusjon).

Arbeidsgiverne bør på forhånd bli enige om regler for eierskap til resultater ved doble arbeidsgiverforhold. Dersom det ikke er overlappende arbeidsinnhold i både hoved- og bistilling, så vil eierskapet utledes av innholdet i hoved- og bistillingen. Dersom innholdet i stillingene er overlappende, kan det være naturlig å dele eierskapet iht. stillingsbrøkene.

Dersom man ikke har hatt noen rettighetsregulering forut for at resultater er skapt og resultatene etter forholdene anses å eies av begge arbeidsgivere i fellesskap, skal det inngås avtale mellom partene der videre kommersialiseringsansvar og eventuell overdragelse av rettighetene til en av partene mot kompensasjon reguleres.

For tilsatte i kombinerte stillinger ved sykehus (overlege i hovedstilling/professor II i bistilling eller professor I/overlege i bistilling), er utgangspunktet at NTNU og det gitte sykehus deler likt, dvs. har en andel hver på 50 % når det gjelder både økonomisk ansvar og rettighet til økonomisk gevinst.

5. Resultater skapt av studenter

Alle studenter som tar studieprogram på masternivå, skal inngå avtale med NTNU om masteroppgaver som en del av sitt studium. I avtalen skal det spesifiseres hvorvidt oppgaven har opphav i og gjennomføres i en etablert forskergruppe ved NTNU, i et senter (med tilhørende avtaleverk), i samarbeid med en ekstern samarbeidspartner, bygger på NTNUs IP eller om studenten selv har ideen til og gjennomfører oppgaven alene. Den som er veileder for en studentoppgave vil ikke automatisk på grunn av oppgaveformuleringen og veilederforholdet få opphavsrett/eiendomsrett til oppgaven¹. Avtaler om IPR skal følge som vedlegg til masteravtalen.

For prosjekter som er helt eller delvis finansiert av Norges Forskningsråd eller EU- institusjoner eller andre finansører stilles det et krav om at forskningsresultatene skal kunne utnyttede av deltakende institusjon(er). I slike prosjekter er det derfor behov for inngåelse av særskilt overtagelsesavtale med den enkelte student i tilknytning til det enkelte prosjekt. Skjemaet «Aksept – overføring av rettigheter til NTNU» skal studenten(e) i slike tilfeller fylle ut på forhånd.

NTNU vil også i andre tilfelle kunne overta studenters rettigheter til næringsmessig utnyttelse av resultatene gjennom frivillig overdragelse dersom studentenes arbeid helt eller delvis baserer seg på IP tilhørende NTNU. Eksempler på dette er studenter som etter eget ønske deltar i forskningsentre, deltakelse i forskningsprosjekter og studentoppgaver og studentarbeid basert på IP som NTNU har rettighetene til. Skjemaet «Aksept – overføring av rettigheter til NTNU» skal studenten(e) i slike tilfeller fylle ut på forhånd.

Hvis en student gjennom arbeidet i tilfellene beskrevet i avsnittene ovenfor kan dokumentere å ha bidratt vesentlig til en ny kommersialiserbar ide (ny IP), skal studenten kompenseres på lik linje med en NTNU-ansatt.

Avtaler som inngås mellom NTNU og studenter eller gjestestudenter skal som minimum sikre universitetets rett til å bruke Resultater, IP, Data og Fysisk materiale til universitetets kjerneoppgaver.

¹ <https://innsida.ntnu.no/wiki/-/wiki/norsk/opphavsrett+til+studentoppgaver>

6. Resultater skapt i oppdragsforskning

Med mindre annet er avtalt for det enkelte prosjekt, tilfaller eiendomsretten til resultater som er skapt i oppdrag, oppdragsgiver. Ved oppdragsforskning skal NTNU sine rettigheter til å bruke resultatene til forskning, undervisning og publisering spesifiseres i oppdragsavtalen.

7. Resultater skapt i bidragsforskning

For ansatte som samarbeider med eksterne samarbeidspartnere, skal eierskap og bruksrett til resultater være regulert av avtale inngått mellom samarbeidspartner og NTNU. Ved bidragsforskning skal NTNU sine rettigheter til eierskap og bruk av resultatene til forskning, undervisning, publisering og kommersialisering spesifiseres i avtalen. Hovedregel er at NTNU eier resultater generert ved bidragsforskning.

8. Meldeplikt for ansatte

Alle resultater og alt fysisk materiale som har et potensial for kommersiell utnytting skal som hovedregel av den ansatte, meldes til universitetet ved NTNU TTO², med kopi til instituttleder ved det institutt der idehaver er ansatt.

Dersom resultatet eller ideen er en patenterbar oppfinnelse eller kan kommersialiseres, har den eller de vitenskapelige ansatte likevel rett til å publisere oppfinnelsen så fremt tredjeparts rett ikke er til hinder for dette. Det kan avtales en utsettelse av publisering for å ivareta andre lovfestede behov, som personvern, rikets sikkerhet og forretningshemmeligheter. En slik avtale om utsettelse skal beskrive hvordan partenes behov og samfunnsnyttene av forskningsresultatene følges opp. En utsettelse må være innen universitetslovens regler³ om utsatt publisering og vedtak gjort av NTNUs styre i S-sak 55/09⁴

Opphavsrett til tradisjonelle faglitterære verk, lærebøker, musikkverk, kunstverk meldes kun til instituttleder.

9. Prosess for kommersialisering

Etter at den ansatte har meldt inn ide til NTNU TTO, skal den ansatte få tilbakemelding snarest og ikke senere enn 1 måned etter innmelding. Tilbakemeldingen skal avklare hva NTNU TTO planlegger å gjøre videre. Eksempler på dette kan være:

- a) NTNU TTO oppretter et prosjekt med formål å videreutvikle og utnytte innmeldt ide, f.eks. man planlegger å søke patent.
- b) NTNU TTO velger å ikke gå videre med ideen på nåværende tidspunkt. For eksempel hvis teknologien ikke er moden nok eller mer forskning kreves.
- c) NTNU TTO trenger ytterligere tid til å få tilbakemelding fra oppfinner(e), fagmiljø eller eksterne, rettighetsavklaringer, nærmere undersøkelser osv. før man beslutter videre prosess.

Dersom NTNU TTO ikke oppretter et prosjekt, skal den ansatte avklare med sin instituttleder hvorvidt fagmiljøet (NTNU) skal videreutvikle ideen ved NTNU for eventuelt senere

² <https://www.ntnutto.no/slik-hjelper-vi-din-ide/meld-inn-ide/>

³ <https://lovdata.no/lov/2005-04-01-15/§1-5>

⁴ https://www.ntnu.no/styret/saker_prot/08.10.09web/55.09.pdf

kommersialisering, eller om eierskapet skal overføres til oppfinner (dvs. NTNU fraskriver seg eierrettigheten til ideen).

Dersom et institutt, av f.eks. strategiske årsaker, ønsker å søke patent selv om NTNU TTO ikke anbefaler det, så skal NTNU TTO fasilitere prosessen. Dette så fremt NTNU TTO ikke fraråder å innlevere patent fordi dette kan medføre inngrep i andres rettigheter. Instituttet må da selv bære patentkostnadene og kostnadene knyttet til patentprosessen og det må lages en avtale mellom NTNU og oppfinner(e), der rettigheter og økonomiske forpliktelser spesifiseres. Fordeling av inntekter følger tredelings-modellen spesifisert nedenfor. NTNU TTO kan i slike tilfeller ikke kreve eller forvente andeler av inntekter fra kommersialiseringen.

Dersom NTNU TTO ikke velger å opprette prosjekt og NTNU v/instituttleder ikke ønsker å videreutvikle ideen ved NTNU, kan eierskapet til ideen overføres til oppfinner(e). Oppfinner(ne) overtar således retten til å kommersialisere idéen. I slike tilfeller skal det lages en avtale mellom NTNU og oppfinner(e), der det skal klargjøres føringer for oppfinner og hvilke rettigheter og økonomiske forpliktelser både oppfinner og NTNU har mht. bruk/ikke bruk av utstyr/labfasiliteter, rapporteringsrutiner og evt tid til utvikling av ideen i sin stilling ved NTNU. Evt. inntekter til NTNU fra kommersialisering skal spesifiseres i avtalen.

NTNU TTO er ansvarlige for gjennomføring av gode prosesser, rolleavklaringer mellom partene og at relevante avtaler inngås. NTNU TTO skal regelmessig holde instituttledelsen orientert om innmeldte ideer og kommersialiseringsaktiviteter relevant for det enkelte institutt.

10. Modeller for forvaltning av IP

Tilgang til rettigheter for kommersiell bruk av IP kan i hovedsak reguleres på to måter:

1. **Lisensavtale:** NTNU TTO inngår avtale med en eller flere tredjepart(er), der disse gis bruksrett til gjeldende IP mot betaling knyttet til salg av produkt der IP benyttes.
2. **Salg av IPR:** NTNU TTO overdrar IPR til en tredjepart der denne får eiendomsretten til angjeldende IP.

Begge disse modellene kan gjøres i samarbeid med en etablert bedrift, eller at det etableres et oppstartselskap som inngår avtale med NTNU TTO om kommersiell bruk av IP. Valg av modell med tilhørende prisfastsettelse og økonomiske vilkår skal skje i et samarbeid mellom NTNU TTO, idehaver og instituttleder ved NTNU.

I valg av modell og avtalepartner skal NTNU TTO sørge for at avtalene:

- oppfyller NTNUs samfunnsansvar om bærekraftig utvikling,
- følger NTNUs etiske retningslinjer for ansatte
- Følger krav om aktiv utnyttelse av IP-rettighetene for å oppnå mest mulig bred anvendelse av forskningsresultater generert ved NTNU.

Det betyr at avtalene og kommersialiseringsrettighetene skal kunne trekkes tilbake hvis de etiske kravene ikke oppfylles, eller hvis resultatene fra de lisensierte/solgte rettighetene ikke kommer til bred nok anvendelse og utbredelse, noe som må spesifiseres i avtale. Ved endelig valg av modell skal muligheter for videre forskningsaktivitet ved NTNU hensyntas.

Ved etablering av oppstartsselskap er det en målsetting å få kompetent og langsiktig ekstern kapital inn på et tidlig stadium. Oppfinner(e) og NTNU TTO kan på egen kostnad og risiko investere i aksjer i oppstartsselskap.

Ved etablering av oppstartsselskap inngås som hovedregel lisensavtale mellom NTNU TTO og oppstartsselskap som forvaltningsmodell av IPR. Bare unntaksvis kan salg av IPR benyttes, der inntekter fra salg av IPR enten kan være kronebeløp eller tilsvarende aksje-andeler i oppstartsselskapet.

Ved etablering av oppstartsselskap der teknologien ikke er direkte patenterbar, lisensavtale ikke er aktuelt og man er avhengig av at oppfinner blir grunder, skal minimum 10 % av aksjene i selskapet være kompensasjon for salg av teknologien.

NTNU TTO beslutter endelig valg av IP forvaltningsmodell (lisens eller salg av IP).

11. Fordeling av inntekter fra IPR

Retningslinjene for fordeling av inntekter beskrevet herunder gjelder inntekter fra lisensiering eller salg av IP som mottas fra dato «Politikk for sikring og forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) og Fysisk materiale og Resultater generert ved NTNU» med tilhørende retningslinjer er vedtatt gjeldende av rektor, og vil omfatte alle nye og pågående prosjekter fra alle TTOs kommersialiseringsprosjekter.

Alt salg av bruks- og/eller eiendomsrett til IP skal skje til markedspris. Inntekt ved kommersialisering skal som hovedprinsipp fordeles etter tredelingsmodellen beskrevet nedenunder.

Fordelingen av inntekter fra et prosjekt skjer etter fratrukk for eventuelle *direkte* kostnader, heretter benevnt som nettoinntekt. Direkte kostnader som kan trekkes fra er begrenset oppad til totalt 200.000,- NOK pr prosjekt som NTNU TTO og/eller fagmiljø ved NTNU kan dokumentere påløpt i kommersialiseringsprosjektet og som ikke er dekket fra andre finansieringskilder (eks Helse Midt Norge, FORNY, NTNU Discovery) eller fra samarbeidsavtalen/ tjenesteavtalen mellom NTNU og NTNU TTO).

Alle NTNU TTOs *timekostnader* på kommersialiseringsprosjektet forventes dekket gjennom årlige tjenesteavtaler og/eller andre finansieringskilder og inngår ikke i beregningen av nettoinntekt. Timekostnader fra NTNUs ansatte forventes dekket gjennom stilling ved NTNU eller andre finansieringskilder og inngår ikke i beregningen av netto inntekt.

Eventuelle direkte- og timekostnader NTNU TTO måtte ha utover det ovenfor spesifiserte, skjer på NTNU TTOs egen kostnad og risiko. Tilsvarende gjelder for fagmiljø og ansatte ved NTNU.

Fordelingen av nettoinntekter spesifiseres i Samarbeidsavtalen mellom NTNU og NTNU TTO og skal (som hovedregel) følge tre-delingsmodellen hvor oppfinner, NTNU fagmiljø og NTNU (institusjonsandel) får tildelt 1/3 hver.

Ved fordeling av nettoinntekt fra lisenser skal idehaver og fagmiljø (institutt) der idehaver er ansatt tilgodeses med en større andel i starten hvor nettoinntekter opp til 500.000,- NOK fordeles 50/50 mellom oppfinner og fagmiljø.

Ved nettoinntekter fra 500.001 NOK og opp til 10 MNOK fordeles dette med 1/3 til oppfinner, 1/3 til fagmiljø (institutt) og 1/3 til NTNU (institusjonsandel).

Ved nettoinntekter over 10 MNOK fordeles 1/3 til oppfinner(e), 1/6 til fagmiljø (institutt), 1/6 til fagmiljø (fakultet) og den siste 1/3 til NTNU (institusjonsandel).

Ved aksjesalg hvor TTO har fått en nærmere spesifisert eierandel i oppstartsselskaper basert på en markedsmessig verdsettelse av salg/overføring av IPR til selskapet, skal gevinst på aksjesalg fordeles etter samme modell som for lisensinntekter beskrevet overfor. I slike tilfeller vil kompensasjon til oppfinner, NTNUs fagmiljø og NTNUs institusjonsandel skje på tidspunkt for salg av aksjeandelene i oppstartsselskapet.

En eventuell bevilgning av NTNUs institusjonsandel videre til NTNU TTO skal formaliseres og vil spesifiseres i de årlige tjenesteavtalene mellom NTNU og NTNU TTO (etter krav fra Riksrevisjonen).

Inntekter fordelt til både fagmiljø (institutt) og NTNUs Institusjonsandel (evt videre til NTNU TTO) skal benyttes til å styrke den faglige virksomheten ved universitetet.

12. Overføring av eierskap og bruksrettigheter til fysisk materiale

Fysisk materiale som er skapt eller frembrakt med universitetets ressurser eller på annen måte innsamlet eller blitt til ved virksomhet ved NTNU, er NTNU sin eiendom så langt dette ikke er, eller vil komme i konflikt med tredjeparts rettigheter

Som fysisk materiale regnes ethvert produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), herunder substanser, organismer og avlinger, samt materialer og annen data.

Ansatte ved NTNU skal kunne avgi fysisk materiale eid eller disponert av universitetet til tredjepart på følgende betingelser:

- Instituttleder skal involveres og godkjenne avgivelsen
- Noe skal være igjen på NTNU, dvs. man skal normalt ikke tømme kilden.
- Mottaker skal ikke videreformidle materialet til andre uten etter leders forutgående, skriftlige samtykke.
- Materialet skal bare kunne benyttes til forskningsformål og ikke for kommersiell anvendelse. NTNU skal forsikre seg om at materialet vil bli benyttet på en etisk forsvarlig måte
- Det skal avtales hvordan materialet skal håndteres etter at forskningsprosjektet er avsluttet.